

Beszámoló

A 2016-2017-es Communitas alkotói ösztöndíját egy irodalmi projekttel nyertem el, amely az identitás krízis mechanikáját és lenyomatát volt hivatott kutatni, két nyelv, több ország, illetve az én és a külvilág között kirajzolódó viszonyrendszerek hálózatában. Az elkészült regény a narrátor figurájának a megszületésével esik egybe, aki a szétesett testen keresztül tesz számtalan kísérletet a krízisből eredő énhasadás összeillesztésére; az egység illúziójának a megvalósítására. A könyv első része a keresést, a hontalanságot ábrázolja az állandó utazással, vagyis a mozgalommal, mint folytonos elrugaskodással, az igével amely az alanyát keresi. A központozás elhagyása ezt a szándékot támasztja alá. A két hang amelyik végigkíséri ezt a lendületet, két belső hangnak felel meg, egy belső párbeszédnek, amely a második részben megszűnik és az olvasóval folytatott párbeszédnek ad helyet. Mindkét részben a pillanat fogalma központi; a pillanaton keresztül nyerünk betekintést egy olyan tér és időben ahol a múlt és a jelen, illetve a jövő; mint vágy, összemosódik és egy pillanattá kondenzálódik amelyben az én portréjának egyik arca láthatóvá válik. Formailag ezt a mozaikszerű képsorozatot polaroid-regénynek neveztem meg, ragaszkodva a regény címkéhez, amennyiben a regény az a műfaj, amely az identitáskonstrukció folyamatainak a legjobban megfelel. A könyv címe, Visszatávozás, az anyanyelvhez való feszültséggel telített viszonyt jelöli, amely az egyidőben kinn és benn lenni állapotra utal. Ez konkrétan például a testrészekhez fűződő kifejezések sokrétű használatában mutatkozik meg, az irónia és az önirónia által nyújtott szabad mozgástérben. Örömmel fedeztem fel a projekt befejezése után, hogy végképp a magyar nyelv az otthonom, és magyarul írni létfontosságúvá vált. Publikáltam rövid prózát a Látó-ban, (július, 2016; illetve ASZEM felületen, (március, november 2016) és befejeztem egy újabb kisregényt, amelynek címe ANYÁM. Felvettem a kapcsolatot, többek között a Lektor kiadóval, a megjelenítés még függőben van. Az ösztöndíj tehát, azonkívül; hogy jelentősen hozzájárult az anyagi megélhetéshez, biztosította azt a dobantót, amely szükséges volt ahhoz, hogy egy

döntést meghozzak az alkotás irányát és területét illetően. A prózáírást párhuzamosan a vers egészíti ki, több mint száz rövid költemény is született ez az év alatt.

anyám

A félelem s az álom volt

Apám és anyám.

A folyósó meg a kitáruló vidék.

Délután van és nyár. Anyám a nagyszobában ül az asztalnál egy halvány zöld polóban és egy farmerszoknyában. A szobában halványzöld a perzsa szőnyeg, halvány zöldek a falak; ide délután nem süt be a Nap, hűvös van és árnyék. Anyám a nagy asztalnál ül, előtte egy írógép. Anyám gépel, mintha író lenne. Magabiztosan, egyenes háttal, rövid hajjal és az álmoktól puffadó szívvel gépel, dobog a szoba. Anyám pulzusa egyik faltól a másikig ütődik, koppan, kacérkodik, meg-megáll és tovább lép, a perzsa szőnyeg mintái is életre kelnének, ha nem lennének ilyen halvány zöldbe szorítva.

Anyám háta mögött fekszik a gyereke. Akkor még csak egy gyereke van, a kislány, aki mindent hall és mindent lát. Anyja pulzusát belelegezi, megszelidíti és kilégzéskor már nyugodt szellőként terjed szét. Az írógép kattogása puha, és erőteljes, mintha az ő testén táncolnának így az ujjak.

Anyám aznap reggel korán kelt, apámmal együtt; kávéztak és duruzsolva beszélgettek, anyám felpakolt, apám elment a gyárba. Hat órákor fúj a gyár. Két órákor és tíz órákor. Hat órákor már világosság van nyáron. A nagyszobába reggel nem süt be a Nap, nincs is sötétítő. A kicsiszobában piros a sötétítő; délelőtt odasüt a Nap, délután pedig, ha nem is süt be a Nap, de fény a piros sötétítő miatt meleg. A kislány nem szeret délután, ebben a meleg fényben aludni, de itt, ez a halvány zöld puha pulzus most elringatta, és ez így fog menni három-négy hétig azon a nyáron, amikor a huszonkét éves anyám a szomszéd író kéziratát gépeli. A könyv meg fog jelenni, élénk sárga borítóval. Címe: Józsúé. Az író sokat iszik, és mindig a tenger után

vágyakozik. Az író, mielőtt író lett volna, tengerész volt. Mosolygó, szomorú, fekete apró szemei valahol ott ragadtak a tenger és az ég között húzódó vékony vonalon.

Az író meg fog halni.

Anyám többet nem fog gépelni.

A kislány többet nem fog aludni délután.

A szobában az árnyék kitartóan tartja a hűvösséget, a falak és a perzsa szőnyeg ugyanolyan halvány zöldek, mint 1985-ben. 2016-ban egy kárpítos felújította a kanapét, amin a kislány aludt.

Halvány zöld szövettel vonta be. A színt a 34 éves kislány választotta.

Anyám a zsebkendőgyárban dolgozott a forradalomig. Így nevezte ő azt a helyet, ahol csípős festékszagban, fehér köpenyben a nénik magas asztaloknál mintákat nyomtattak a fehér vászonra. Festettek zsebkendőket gyerekeknek, nőknek és férfiaknak; kutya, cica, egeret kergető cica, színes labda, Donáld kacsza, a nőknek kizárólagosan virágokat a zsebkendő négy sarkába, a férfiaknak pedig kizárólagosan csíkokat, vastag csíkok, vékony csíkok, kék, barna, fekete-szürke színjáték gazdag árnyalataiban. Egy asztalnál két nő dolgozott: az egyik a szitát kezelte, a másik a lemezre helyezett zsebkendőket. Az egyik festéket töltött a szitába, egy széles spatulával, két kézzel és egy határozott erőteljes mozdulattal elkent. A másik jobb kézzel felemelte a szitát, bal kézzel kihúzta a lemezt és a polcra tette, majd másodpercek leforgása alatt új lemezt tett a szita alá, és a szitát lecsukta. Az egyik a maradék festéket egy széles spatulával két kézzel és egy határozott mozdulattal erőteljesen elkent. A másik hallotta a mozdulatot, hallotta a festék nyúlását és tapadását és elkapta a szemben lévő fa lombján megakadt tekintetét. Jobb kezével felemelte a szitát, bal kezével kihúzta a lemezt és a polcra tette, majd másodpercek leforgása alatt új lemezt tett a szita alá és a szitát lecsukta. A szomszéd asztalnál kitört a röhögés. Zsuzsi mesélte, hogy pont mit csináltak a fürdőszobában Árpival, amikor az este elvették a villanyt. Zsuzsi nem pirulós fajta; Enikő igen. Anyámat itt még úgy ismerték, hogy Enikő. Így mutatkozott be. Apám is így ismerte. Útólag derült ki, hogy Berecki Rozáliának hívják. Csak akkor pirult Enikő, amikor Zsuzsi tőle is megkérdezte, hogy mit csinált a tegnap este, nem emlékszem, túl sötét volt, válaszolta végül mosolyogva. Erre ismét kirobbant a röhögés, és a nagy meleg miatt be is ragadt a csípős festékszagú terembe.